

REGULAMIN WYCIECZEK SZKOLNYCH

Podstawa prawna:

Ustawa z **dnia 7 września 1991 r.** o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 425 z późn. zm.)

Ustawa z **dnia 18 stycznia 1996 r.** o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr 25, poz. 113 z późn. zm.)

Ustawa z **dnia 29 sierpnia 1997 r.** o usługach turystycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 55, poz. 578).

Rozporządzenie Rady Ministrów z **dnia 6 maja 1997 r.** w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz. U. Nr 57, poz. 358).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z **dnia 8 listopada 2001 r.** w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. Nr 135, poz. 1516).

Rozporządzenie Rady Ministrów z **dnia 27 listopada 2001 r.** w sprawie uprawiania alpinizmu (Dz. U. Nr 145, poz. 1624).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z **dnia 19 lutego 1997 r.** zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wycieczek dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. Nr 18, poz. 102).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z **dnia 12 września 2001 r.** w sprawie szczegółowych zasad i warunków działalności w dziedzinie rekreacji ruchowej (Dz. U. Nr 101, poz. 1095).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z **dnia 31 grudnia 2002 r.** w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z **dnia 28 czerwca 2001 r.** w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (Dz. U. Nr 72, poz. 752).

§ 1

Zasady ogólne

1. Wycieczki i inne formy turystyki są integralną formą działalności wychowawczej szkoły.
2. Organizowanie przez szkołę krajoznawstwa i turystyki ma na celu:
 - a) poznawanie kraju, jego środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii,
 - b) poznawanie kultury i języka innych państw,
 - c) poszerzanie wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego,
 - d) wspomaganie rodziny i szkoły w procesie wychowania,
 - e) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży zasad ochrony środowiska naturalnego oraz umiejętności korzystania z zasobów przyrody,
 - f) podnoszenie sprawności fizycznej,
 - g) poprawę stanu zdrowia dzieci i młodzieży pochodzących z terenów zagrożonych ekologicznie,
 - h) upowszechnianie form aktywnego wypoczynku,
 - i) przeciwdziałanie patologii społecznej,
 - j) poznawanie zasad bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach.
3. Krajoznawstwo i turystyka mogą być organizowane w ramach zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych oraz pozaszkolnych.
4. Organizację i program wycieczek oraz imprez dostosowuje się do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów, ich stanu zdrowia, sprawności fizycznej, stopnia przygotowania i umiejętności specjalistycznych.
5. Uczniowie niepełnosprawni, o ile nie ma przeciwwskazań zdrowotnych, mogą brać udział w wycieczkach i imprezach, a organizatorzy tych wycieczek i imprez powinni zapewnić im warunki odpowiednie do specyficznych potrzeb wynikających z rodzaju i stopnia niepełnosprawności.

§ 2

Rodzaje wycieczek

1. Organizowanie krajoznawstwa i turystyki odbywa się w następujących formach:
 - a) wycieczki przedmiotowe - inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia obowiązującego programu nauczania, w ramach danego przedmiotu lub przedmiotów pokrewnych,
 - b) wycieczki krajoznawczo - turystyczne, w których udział nie wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych,
 - c) imprezy krajoznawczo - turystyczne, takie jak: biwaki, konkursy, turnieje,
 - d) imprezy turystyki kwalifikowanej i obozy wędrowne, w których udział wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych, w tym posługiwania się specjalistycznym sprzętem,

- e) imprezy wyjazdowe - związane z realizacją programu nauczania, takie jak: zielone szkoły, szkoły zimowe, szkoły ekologiczne.
2. Organizację poszczególnych typów wycieczek regulują szczegółowe instrukcje:
- a) regulamin wycieczki przedmiotowej – zał. nr 1
 - b) regulamin wycieczki rowerowej – zał. nr 2
 - c) regulamin wycieczki nad wodę – zał. nr 3
 - d) regulamin wycieczki górskiej – zał. nr 4
 - e) regulamin wycieczki autokarowej (pociągiem) – zał. nr 5

§ 3

Kierownik wycieczki i opiekunowie

1. Kierownika wycieczki lub imprezy wyznacza dyrektor spośród pracowników pedagogicznych szkoły o kwalifikacjach odpowiednich do realizacji określonych form krajoznawstwa i turystyki.
2. Kierownikiem obozu wędrownego może być osoba po ukończeniu kursu dla kierowników obozów wędrownych.
3. Kierownikiem imprezy turystyki kwalifikowanej może być osoba posiadająca uprawnienia bądź stopień trenera lub instruktora odpowiedniej dyscypliny sportu.
4. Opiekunem wycieczki lub imprezy może być nauczyciel lub inna osoba pełnoletnia, która uzyska zgodę dyrektora szkoły.
5. W przypadku większej niż jeden liczby opiekunów przynajmniej jeden z nich powinien być nauczycielem.
6. Kierownikiem lub opiekunem uczniów biorących udział w wycieczce lub imprezie zagranicznej może być osoba znająca język obcy w stopniu umożliwiającym porozumienie się w kraju docelowym, jak również w krajach znajdujących się na trasie planowanej wycieczki lub imprezy.
7. Do zadań kierownika wycieczki lub imprezy należy:
 - a) opracowanie programu i harmonogramu - wycieczki lub imprezy,
 - b) opracowanie regulaminu i zapoznanie z nim wszystkich uczestników,
 - c) zapewnienie warunków do pełnej realizacji programu i regulaminu wycieczki lub imprezy oraz sprawowanie nadzoru w tym zakresie,
 - d) zapoznanie uczestników z zasadami bezpieczeństwa oraz zapewnienie warunków do ich przestrzegania,
 - e) określenie opiekunowi zadań w zakresie realizacji programu, zapewnienia opieki i bezpieczeństwa uczestnikom wycieczki lub imprezy,
 - f) nadzorowanie zaopatrzenia uczestników w sprawny sprzęt i ekwipunek oraz apteczkę pierwszej pomocy,
 - g) organizacja transportu, wyżywienia i zapewnienie noclegu dla uczestników,
 - h) dokonanie podziału zadań wśród uczestników,
 - i) opieka nad uczniami biorącymi udział w wycieczce,
 - j) dysponowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na organizację wycieczki lub imprezy,
 - k) dokonanie podsumowania, oceny i rozliczenia finansowego wycieczki lub imprezy po jej zakończeniu.
9. Obowiązkiem opiekuna jest:

- a) sprawowanie opieki nad powierzonymi mu uczniami,
 - b) współdziałanie z kierownikiem w zakresie realizacji programu i harmonogramu wycieczki lub imprezy,
 - c) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem regulaminu przez uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa,
 - d) nadzór nad wykonywaniem zadań przydzielonych uczniom,
 - e) wykonywać inne zadania zlecone przez kierownika.
10. Opiekunowie potwierdzają własnoręcznym podpisem na karcie wycieczki przyjęcie odpowiedzialności za bezpieczeństwo powierzonych im dzieci.
11. Nauczyciele powinni posiadać pisemną delegację wystawioną przez dyrektora szkoły (dotyczy wycieczek wyjazdowych). Dokument ten stwierdza fakt świadczenia pracy nauczyciela poza szkołą.

§ 4

Zasady organizacji wycieczek

1. Dla zapewnienia uczestnikom wycieczek pełnego bezpieczeństwa powinna być przestrzegana zasada – maksymalna liczba uczniów przypadających na jednego opiekuna:
 - a) podczas wycieczek na terenie tej samej miejscowości – 25 osób na jednego opiekuna
 - b) podczas wycieczek poza jej terenem:
 - 15 w przypadku wycieczki autokarowej
 - 10 w przypadku wycieczki pociągiem
 - 10 w przypadku wycieczki górskiej
 - 10 w przypadku wycieczki nad wodę
 - c) podczas wycieczek rowerowych – 8.
2. Liczba opiekunów może ulec zmianie po uwzględnieniu wieku, stanu zdrowia, ewentualnej niepełnosprawności, a także specyfiki zajęć, imprez i wycieczek oraz warunków, w jakich będą się one odbywały.
3. Miejscem zbiórki uczniów rozpoczynającej i kończącej wycieczkę jest plac przed szkołą lub inne miejsce uzgodnione wcześniej z dyrekcją szkoły.
4. Przed wyruszeniem na wycieczkę należy pouczyć jej uczestników o zasadach bezpieczeństwa, zasadach kulturalnego zachowania i sposobie zachowania się w razie nieszczęśliwego wypadku.
5. Opiekunowie sprawdzają stan liczbowy uczestników przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdów oraz po przybyciu do punktu docelowego.
6. Udział uczniów w wycieczce (z wyjątkiem przedmiotowych) wymaga pisemnej zgody obojga rodziców albo opiekunów prawnych, którzy powinni przed jej rozpoczęciem pokryć koszty związane z udziałem w niej ich dziecka.
7. Zabrania się prowadzenia wycieczek podczas burzy, śnieżycy, gołoledzi.
8. Podczas wycieczek należy bezwzględnie przestrzegać zasad bezpiecznego poruszania się po drogach.
9. Uczestnicy wycieczek i imprez powinni być objęci ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków.
10. Placówka wypoczynku, w której mają przebywać uczniowie, winna posiadać kartę kwalifikacyjną obiektu (nie dotyczy obozów wędrownych oraz form wypoczynku organizowanych poza granicami kraju).

§ 5

Obowiązki uczestników wycieczki

1. Uczestnik wycieczki jest zobowiązany:

- a) przybyć na miejsce zbiórki o wyznaczonej godzinie,
- b) poinformować opiekuna wycieczki o ewentualnym złym samopoczuciu,
- c) wykonywać polecenia kierownika, opiekunów, pilota i przewodnika,
- d) w środkach transportu zająć miejsce wyznaczone przez opiekuna,
- e) w czasie jazdy nie spacerować, nie stawać na siedzeniu, nie wychylać się przez okno,
- f) nie zaśmiecać pojazdu,
- g) korzystać z urządzeń technicznych zgodnie z ich przeznaczeniem,
- h) w czasie postoju i zwiedzania nie oddalać się od grupy bez zgody opiekuna,
- i) dbać o higienę i schludny wygląd,
- j) nie oddalać się z miejsca zakwaterowania bez zgody opiekuna,
- k) w czasie przebywania w schroniskach i innych obiektach noclegowych przestrzegać postanowień i regulaminów tych obiektów,
- l) zachowywać się zgodnie z ogólnymi zasadami dobrego wychowania i kultury,
- m) przestrzegać zakazu palenia papierosów, picia alkoholu, zażywania narkotyków oraz innych środków odurzających.

§ 6

Finansowanie wycieczek

1. Plan finansowy musi określać ogólny koszt wycieczki, koszt jednego uczestnika wycieczki oraz przewidywane koszty organizacyjne i programowe.
2. Wycieczki finansowane mogą być ze składek uczestników, środków Rady Rodziców lub innych źródeł (ze środków pozyskanych od organizacji i stowarzyszeń wspierających oświatę oraz od sponsorów).
3. Rodzice uczniów biorących udział w wycieczce zobowiązani są do pokrycia związanych z nią kosztów, chyba że udział w imprezie może być sfinansowany z innych źródeł.
4. Rodzice, którzy zadeklarowali udział swego dziecka w wycieczce, a następnie deklarację tę wycofali, zobowiązani są do pokrycia strat, jakie powstały z tego tytułu.
5. Kierownik wycieczki oraz opiekunowie nie ponoszą kosztów udziału w imprezie.
6. Kierownik wycieczki odpowiada za terminowe regulowanie zobowiązań finansowych z nią związanych.
7. Rozliczenia wycieczki dokonuje kierownik, określając sposób zagospodarowania nadwyżki, względnie uzupełnienia niedoboru finansowego.
8. Dowodami finansowymi są przede wszystkim podpisane przez rodziców dzieci listy wpłat oraz rachunki, faktury i bilety wydawane przez uprawnione do danego rodzaju działalności podmioty gospodarcze – w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach mogą

to być oświadczenia o poniesionym wydatku podpisane przez kierownika wycieczki oraz wszystkich opiekunów, jednak wydatki tego typu nie mogą przekroczyć 20% kosztów wycieczki.

§ 7

Dokumentacja wycieczki

1. Karta wycieczki z harmonogramem – załącznik nr 6.
2. Lista uczestników wycieczki - załącznik nr 7.
3. Pisemna zgoda obojga rodziców - załącznik nr 8.
4. Regulamin zachowania się uczniów podczas wycieczki (wycieczka kilkudniowa) – załącznik nr 9.
5. Rozliczenie finansowe wycieczki (kilkudniowej) po jej zakończeniu (termin - w ciągu 3 dni od jej zakończenia)– załącznik nr 10.
6. Dokumentacja wycieczki, o której mowa w punkcie 1 - 4 winna być złożona w terminie minimum 3 dni przed jej rozpoczęciem do zatwierdzenia, w przypadku wycieczki zagranicznej jest to termin 7 dni.
7. Polisy ubezpieczeniowe uczestników i kadry.
8. Ubezpieczenie kadry od odpowiedzialności cywilnej (OC).
9. Polecenie wyjazdu służbowego (delegacja) w przypadku wycieczek wyjazdowych.
10. Umowa najmu autokaru.
11. Umowa z organizatorem w przypadku korzystania z usług innych podmiotów działających w usługach turystycznych.
12. W razie potrzeby należy sporządzić protokół ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku ucznia.

§ 8

Postanowienia końcowe

1. Uczniowie, którzy nie uczestniczą w wycieczce klasowej organizowanej w dniach zajęć szkolnych, mają obowiązek brać udział w zajęciach z klasą wskazaną przez dyrektora.
2. Listę tych uczniów wychowawca dołącza do odpowiedniego dziennika klasowego.
3. Kierownik wycieczki powinien zaproponować rodzicom dodatkowe ubezpieczenie jej uczestników oraz poinformować ich o konsekwencjach braku ubezpieczenia.
4. W razie wypadku uczestników wycieczki stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące postępowania w razie wypadków w szkołach i placówkach publicznych.
5. Wobec uczestników, którzy nie przestrzegają regulaminu i zasad przepisów bezpieczeństwa, będą wyciągnięte konsekwencje zgodnie z kryteriami ocen z zachowania zawartych w wewnątrzszkolnym systemie oceniania.
6. W przypadku naruszenia przez ucznia § 5 punkt 1 m) regulaminu zawiadamia się jego rodziców (prawnych opiekunów) oraz dyrektora szkoły. Rodzice (prawni opiekunowie) zobowiązani są do natychmiastowego odebrania dziecka z wycieczki.
7. W sprawach nieuregulowanych niniejszym regulaminem stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu Pracy, Statutu Szkoły oraz rozporządzeń MEN w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny w szkołach i w sprawie zasad i warunków

organizowania
przez szkoły krajoznawstwa i turystyki.

Załącznik nr 1

REGULAMIN WYCIECZKI PRZEDMIOTOWEJ

Pod nazwą tą rozumiemy wszelkie wycieczki jednodniowe inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia obowiązującego programu nauczania w ramach danego przedmiotu lub przedmiotów pokrewnych (wyjścia do kina, muzeum, teatru, na wystawę itp.).

1. Udział uczniów w tego typu wycieczce nie wymaga pisemnej zgody rodziców lub opiekunów prawnych.
2. Uczniowie gimnazjum mogą samodzielnie wrócić do domu z wycieczki organizowanej na terenie miasta, pod warunkiem dostarczenia opiekunowi pisemnej zgody rodziców na taki powrót.
3. Uczniowie szkoły podstawowej wracają z wycieczki wraz z opiekunem pod szkołę.
4. Na jednego opiekuna przypada 25 uczniów.

Pozostałe przepisy odnoszące się do wycieczek przedmiotowych znajdują się w regulaminie ogólnym (§ 3- 8).

Załącznik nr 2

REGULAMIN WYCIECZKI ROWEROWEJ

Wycieczkę rowerową należy organizować z niewielkim zespołem dzieci. Na jednego opiekuna przypada 8 uczniów. W kolumnie rowerów nie może jechać więcej niż 15 osób. Tempo jazdy oraz długość trasy przejazdu należy dostosować do wieku i możliwości fizycznych uczestników wycieczki. Muszą oni posiadać kartę rowerową (kartę może otrzymać dziecko powyżej 10 roku życia).

Zasady poruszania się wycieczki rowerowej:

Prowadzący wycieczkę jedzie na przedzie rzędu, jak najbliżej prawej krawędzi jezdni, słabsze dzieci jadą tuż za prowadzącym, uczestnicy wycieczki nie mogą jechać obok siebie, należy zachować stałe miejsce w kolumnie i bezpieczną odległość między sobą.

Pod górę o większym nachyleniu trzeba rowery prowadzić, zachowując ustawienie w rzędzie. Bagaż powinien być dobrze przymocowany do bagażnika. Na końcu rzędu winien jechać opiekun. Do roweru należy przymocować tzw. „ramię bezpiecznika”, tj. pręt o długości ok. 38 cm z zamocowanym na końcu światełkiem odblaskowym o średnicy 5 cm. Kierującemu rowerem nie wolno puszczać kierownicy, zdejmować nóg z pedałów itp. Podczas postoju należy zejść z jezdni i stanąć na poboczu drogi lub parkingu.

Organizator wycieczki rowerowej powinien posiadać: apteczkę lekarską (medyczną), „apteczkę” techniczną (dętki i wentyle, pompkę itp.).

Podstawowe zasady poruszania się rowerów określone zostały w „Prawie o ruchu drogowym” z 20 czerwca 1997 r. (Dz. U. z 1997 nr 98 poz. 602 z późniejszymi zmianami), które stanowi m.in., że:

- „Rowerzysta jest zobowiązany, poruszając się po drodze, mieć włączone światła zgodnie z obowiązującymi przepisami, czyli w warunkach ograniczonej widoczności oraz w okresie od 1 października do końca lutego” (Art. 30).
- Kierujący pojazdem obowiązany jest zachować szczególną ostrożność w czasie jazdy w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza, spowodowanej mgłą, opadami atmosferycznymi lub i innymi przyczynami, a ponadto korzystać z pobocza drogi, jeżeli nie jest to możliwe, jechać jak najbliżej krawędzi jezdni i nie wyprzedzać innego pojazdu. (Art. 26).

- Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejścia dla pieszych, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustąpić pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na przejściu.
- Kierujący pojazdem, który skręca w drogę poprzeczną, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pieszemu przechodzącemu na skrzyżowaniu przez jezdnię drogi, na którą wjeżdża.

Kierującemu pojazdem zabrania się:

1. Wyprzedzania pojazdu na przejściu dla pieszych i bezpośrednio przed nim, z wyjątkiem przejścia, na którym ruch jest kierowany.
2. Omijania pojazdu, który jechał w tym samym kierunku, lecz zatrzymał się w celu ustąpienia pierwszeństwa pieszemu.
3. Jazdy wzdłuż po chodniku lub przejściu dla pieszych.
4. Kierujący pojazdem, przejeżdżając przez chodnik lub drogę dla pieszych, jest obowiązany jechać powoli i ustąpić pierwszeństwa pieszemu.
5. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio podczas jazdy po placu, na którym ze względu na brak wyodrębnienia jezdni i chodników ruch pieszych i pojazdów odbywa się po tej samej powierzchni.
6. Kierujący pojazdem jest obowiązany zachować szczególną ostrożność przy przejeżdżaniu obok oznaczonego przystanku tramwajowego, nieznajdującego się przy chodniku. Jeżeli przystanek nie jest wyposażony w wysepkę dla pasażerów, a na przystanek wjeżdża tramwaj lub stoi na nim, kierujący jest obowiązany zatrzymać pojazd w takim miejscu i na taki czas, aby zapewnić pieszemu swobodne dojście do tramwaju lub na chodnik. Przepisy te stosuje się odpowiednio przy ruchu innych pojazdów komunikacji publicznej.
7. W razie przechodzenia przez jezdnię osoby niepełnosprawnej, używającej specjalnego znaku, lub osoby o widocznej ograniczonej sprawności ruchowej, kierujący jest obowiązany zatrzymać pojazd w celu umożliwienia jej przejścia.

Załącznik nr 3

REGULAMIN WYCIECZKI NAD WODĘ

Uczestnicy wycieczki nad wodę muszą zostać zaznajomieni z zasadami bezpiecznego przebywania nad nią, czyli regulaminem kąpieliska, wewnątrzszkolnymi regułami dyscypliny w czasie zajęć nad wodą itp. Uczniowie mogą pływać tylko w obrębie strzeżonych kąpielisk i pływalni (§ 34 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie bhp w szkołach).

Na jednego opiekuna przypada 10 uczniów.

Jeżeli uczniowie mają zostać w trakcie wycieczki poddani nauce pływania, należy ją przeprowadzić w miejscach do tego wyznaczonych i przystosowanych, czyli właśnie w obrębie strzeżonych kąpielisk i pływalni.

Uwaga!

Uczącym się pływać i kąpiącym się należy zapewnić stały nadzór ratownika lub ratowników oraz ustawiczny nadzór opiekuna bądź opiekunów ze strony szkoły (§ 34 ust. 3 i 4 rozporządzenia w sprawie bhp w szkołach).

Opiekunowie wycieczki powinni upewnić się, czy ratownicy mający dozorować bezpieczeństwo uczniów posiadają odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia.

Jeżeli uczniowie mają pływać kajakami lub łodziami, należy je wyposażyć w sprzęt ratunkowy (np. kapoki ratunkowe, koła ratunkowe, bosaki).

Uwaga!

Zabronione jest korzystanie ze sprzętu pływającego i posługiwanie się wyposażeniem ratunkowym przez osoby nieprzeszkolone w zakresie ich obsługi (§ 35 rozporządzenia w sprawie bhp w szkołach).

Załącznik nr 4

REGULAMIN WYCIECZKI GÓRSKIEJ

Każdego roku w górach giną ludzie. Wielu z nich mogłoby przeżyć, gdyby przestrzegali podstawowych zasad poruszania się w tym terenie.

Na jednego opiekuna przypada 10 uczniów.

W zimie największe zagrożenie stanowią lawiny. Najważniejszym, a w zasadzie jedynym środkiem zabezpieczenia przed lawinami, jest unikanie ich za wszelką cenę. Aby tego dokonać należy:

- odpowiednio zaplanować wyprawę (skład i wyposażenie uczestników wędrowki), unikać samotnych wędrowek przy zagrożeniu lawinowym, przewidzieć ewentualną zmianę trasy, gdyby warunki pogorszyły się;
- odpowiednio wybrać cel wyprawy, uwzględniając sytuację śniegową, lawinową, ekspozycję zboczy, miejsca niebezpieczne lawinowo (stromizny, wąskie żleby, rozległe nierozczłonkowane zbocza, zbocza pod nawisami śnieżnymi);
- zabezpieczyć uczestników w mapy, busole, wysokościomierz, GPS, szkic trasy z zaznaczoną awaryjną trasą wycofywania się podczas załamania pogody, podczas planowania wędrowki należy bezwzględnie zasięgnąć informacji o aktualnym stopniu zagrożenia lawinowego w tym rejonie; w zasadzie powyżej 2 stopnia zagrożenia osoby o małym doświadczeniu nie powinny planować wycieczek w rejonie zagrożone.

Udając się na zimową wycieczkę w terenie śnieżnym, należy:

- włączyć urządzenie nadawczo-odbiorcze (jeżeli je posiadamy);
- przechodzić lub przejeżdżać przez teren zagrożony lawinami szybko i pojedynczo (pozostali uczestnicy obserwują osobę pokonującą ten teren);
- na miejsce odpoczynku wybieramy miejsca bezpieczne;
- pokonując strefę niebezpieczną należy: pozamykać zamki kurtek, założyć rękawice i czapki, odpiąć pasy biodrowe plecaków i paski u nart (jeżeli je jeszcze stosujemy), nie wkładać dłoni w pętle kijków.

Jeżeli mimo zachowania tych środków ostrożności dojdzie do zejścia lawiny i zostaniemy porwani, należy:

- uwolnić się od nart, kijków i plecaka;
- wszelkimi sposobami starać się pozostać na powierzchni lawiny;
- starać się przejść do pozycji kucznej, a w końcowej fazie pozostać w pozycji bocznej lub na plecach;
- jeżeli próby samodzielnego uwolnienia nie dadzą efektu, należy starać się stworzyć wokół ciała możliwie dużą pustkę - przestrzeń oddychania, zachować spokój, oszczędzać tlen.

W tym czasie nasi towarzysze wędrowki powinni:

- obserwować lawinę do momentu jej zatrzymania;
- zapamiętać punkt porwania ofiar i ich zniknięcia;
- zapamiętać wszelkie inne charakterystyczne punkty odniesienia, umożliwiające szybkie zlokalizowanie zasypanych;
- jak najszybciej przystąpić do poszukiwań, jednocześnie informując wyspecjalizowane służby o zaistniałej sytuacji.

Informacje na temat szans przeżycia w lawinie w ostatnich czasach uległy zmianie. Analizując dane dotyczące narciarzy porwanych przez lawiny stwierdzono, że prawdopodobieństwo przeżycia zależy głównie od czasu przebywania w lawinie:

- do 15 minut, prawdopodobieństwo przeżycia wynosi prawie 90%, w 35 minucie spada do 30%;
- przebywanie w lawinie nawet do 90 minut daje nadal szansę na przeżycie, szczególnie, gdy porwany posiada wokół ciała komorę powietrzną. Osłona śniegu zapobiega gwałtownemu wychłodzeniu, przy jednoczesnym zagwarantowaniu pewnej ilości tlenu. Tak więc w przypadku braku obrażeń ciała, szybkość wydobywania zasypanego i obecność kieszeni powietrznej są czynnikami decydującymi o jego przeżyciu. Z tego też powodu wzrasta niebywale rola pomocy towarzyszy lub innych bezpośrednich obserwatorów tragedii.

W Polsce notuje się kilka wypadków lawinowych w sezonie zimowym. Główne rejony zagrożone lawinami to: Tatry, Karkonosze, Bieszczady i rejon Babiej Góry w Beskidach.

Wychłodzenia i zamarznięcia

Do niedawna, w potocznej opinii, głównym zagrożeniem podczas zimowej wędrowki była możliwość odmrożeń. Praktyka ratownictwa górskiego wykazała, że znacznie częściej w zimie spotykamy się z bardzo groźnymi w skutkach przypadkami wychłodzeń.

Odmrożenia dotyczą zazwyczaj tylko wybranych miejsc organizmu (palce, stopy, uszy). Dzięki postępowi medycyny z odmrożeniami takimi można sobie poradzić, a poza tym stwarzają one głównie „zagrożenie estetyczne”.

Wychłodzenie organizmu spowodowane jest długą ekspozycją na zimno, wilgoć, wiatr. Może nastąpić również przy dodatnich temperaturach. Wilgoć i wiatr w poważnym stopniu przyspieszają wychłodzenie. Znakomicie również przyspiesza wychłodzenie: alkohol,

nikotyna, niektóre leki oraz obrażenia. W przypadku znacznego wychłodzenia organizmu, gdy ustało już typowe drżenie mięśni, a wychłodzony wykazuje osłabioną świadomość i kontakt z otoczeniem, należy zadbać o izolację od zimna, chroniąc go przed dalszym wychłodzeniem. **Poszkodowany nie powinien się poruszać, nie należy go również masować (szczególnie kończyn).**

Wybierając się na wycieczkę, należy sprawdzić aktualne warunki nie tylko pogodowe, ale również warunki na szlakach i trasach narciarskich. Góry mogą nas zaskoczyć swoim pięknem, niedostępnością, ale i niebezpieczeństwem występującym w najmniej oczekiwanym momencie. Najczęściej spotykane zagrożenia to:

- pogoda (jej gwałtowne zmiany, wyładowania atmosferyczne),
- uderzenie spadającym odłamkiem skalnym,
- problemy związane z reakcją organizmu na wysokość,
- wyczerpanie (brak kondycji).

Dlatego przed każdą wyprawą w góry należy zapoznać się z prognozą pogody, warunkami śniegowymi oraz informacjami na temat lawin podawanymi przez GOPR. Nie ignoruj tych informacji!

Niebezpieczeństwa czyhające w górach to również wyładowania atmosferyczne – burze.

Rozpoznanie

Obserwacja pogody i słuchanie komunikatów meteorologicznych:

- sygnały ostrzegawcze: *duszne powietrze, pęczniejące chmury, niskie ciśnienie,*
- sygnały alarmowe: *pęczniejące chmury z ciemnym spodem i strzępiastymi brzegami, dalej odgłosy grzmotów (to już się staje bardzo ryzykowne),*
- uważaj na następujące komunikaty: „Burze ciepłe” - najczęściej spotykane wiosną z nagłą, szybką burzą. Tam gdzie była piękna pogoda z błękitnym niebem, bardzo szybko tworzą się kłębiaste chmury i w krótkim czasie mogą wystąpić silne burze!
- ładunek elektryczny w powietrzu (zakłócenia w pracy sprzętu RTV, elektryzujące się włosy, itp.).

Działanie

Jedynym sposobem na wyładowania atmosferyczne jest znaleźć się w bezpiecznym miejscu! Żadna burza nie nadchodzi nagle! Jeśli rzeczywiście chcecie optymalnego bezpieczeństwa, należy zaplanować swoją wyprawę w odpowiednim czasie, tak, aby w południe, ewentualnie wczesnym popołudniem być w bezpiecznym miejscu (schronisko, autobus).

Najbardziej zagrożony jesteś:

- na szczytach i graniach,
- w pobliżu samotnie rosnących drzew,
- cieków wodnych,
- u podnóża ścian skalnych,
- w pobliżu wejścia do jaskiń,

- w pobliżu przewodów wysokiego napięcia.

Najbezpieczniej w górach podczas burzy jest w dolinach i kotlinach (obniżenia terenu) lub w odległości 15 metrów od skały, w pozycji kucznej, pod workiem biwakowym (najlepiej usiąść na plecaku i złączyć nogi).

Wysokość

Chorobę wysokościową można odczuć już na poziomie 2500 m nad poziomem morza, szczególnie wtedy, gdy zbyt szybko pokona się większą wysokość, np. samochodem, wyciągiem.

Symptomy:

- ból głowy,
- zmęczenie,
- mocno przyśpieszony puls.

Reakcja organizmu:

- osłabienie,
- złe decyzje,
- gorsza pewność kroku,
- wyczerpanie.

Zejdź natychmiast w dół!

Pamiętaj! Tylko gotowi idą w góry!

Słowo „gotów” rozumiane jest tu w znaczeniu „stosowny, odpowiedni”.

Organizatorów imprez turystycznych i sportowych dla młodzieży szkolnej obowiązują dodatkowo przepisy wydane przez Ministra Edukacji Narodowej.

1. Na terenach objętych bezpośrednią działalnością GOPR i TOPR imprezy turystyczne i sportowe powinny być zgłoszone do GOPR lub TOPR najmniej na 14 dni przed terminem rozpoczęcia imprezy. Zgłoszenie, o którym mowa, powinno zawierać co najmniej następujące dane:
 - a. określenie organizatora imprezy,
 - b. termin i czas trwania,
 - c. miejsce imprezy,
 - d. przewidywaną liczbę uczestników.
2. Imprezy, o których mowa wyżej, są zabezpieczane przez GOPR i TOPR.
3. Zakres i sposób zabezpieczenia zgłoszonych imprez ustala GOPR w uzgodnieniu z organizatorem imprezy.

Załącznik nr 5

REGULAMIN WYCIECZKI AUTOKAROWEJ (POCIĄGIEM)

Czynności przed rozpoczęciem podróży:

1. Sprawdzić:
 - według listy obecność uczestników wycieczki
 - upewnić się, czy wszyscy uczestnicy wycieczki mają ważne dokumenty – szczególnie należy zadbać o to, jeśli wycieczka związana jest z przekroczeniem granicy naszego państwa (paszport)
 - czy uczestnicy wycieczki mają zaordynowane przez lekarza lekarstwa i czy została przekazana przez opiekunów dziecka informacja dotycząca zażywania leków.
2. Dopilnować, by bagaż uczestników wycieczki został umieszczony w lukach bagażowych. Bagaż podręczny uczniowie zabierają ze sobą.
3. Zadbać o rozmieszczenie uczestników wycieczki w autokarze (pociągu). Wejście powinno przebiegać wg wcześniej ustalonego schematu. Opiekunowie powinni zająć miejsca w pobliżu drzwi.
4. Upewnić się, czy w autokarze (pociągu) znajduje się pojemnik z wodą, woreczki foliowe na śmieci, papier toaletowy, chusteczki higieniczne.
5. Sprawdzić, czy znalazły się: dobrze wyposażona apteczka, sprawna gaśnica, czy nie są zastawione wyjścia bezpieczeństwa. Poinformować uczestników podróży o miejscu usytuowania wyżej wymienionych i sposobie ich użytkowania.
6. Jednocześnie kierownik musi zadbać, by został zabrany doładowany telefon komórkowy (wraz z ładowarką).

Na jednego opiekuna przypada:

- a) 15 uczniów w przypadku wycieczki autokarowej
- b) 10 uczniów w przypadku wycieczki pociągiem.

UWAGA:

112 - międzynarodowy numer telefonu ratunkowego.

997 - alarmowy telefon policyjny.

Przed wyjazdem należy wezwać policję, która powinna sprawdzić stan techniczny autokaru i trzeźwość kierowcy.

W trakcie podróży.

1. Uczestnikom wycieczki zabrania się:
 - przemieszczania się w obrębie autokaru (pociągu), podróżowania w pozycji stojącej
 - otwierania drzwi, blokowania w nich zamków
 - samowolnego otwierania okien w czasie jazdy
 - rzucania czegokolwiek w części przeznaczonej dla pasażerów
 - wyrzucania czegokolwiek przez okno
 - palenia tytoniu, spożywania alkoholu i innych używek.
2. Zaleca się robienie przerw podczas jazdy autokarem. Czas przerwy uczestnicy wycieczki mogą wykorzystać na spożycie posiłku, toaletę, przewietrzenie autokaru i chociażby krótki spacer czy chwilę ćwiczeń fizycznych.
3. Postój powinien być zarządzany wyłącznie na wyznaczonych parkingach lub na stacjach benzynowych. Podczas postoju nie wolno:
 - samowolnie oddalać się
 - wchodzić na jezdnię
 - przechodzić na drugą stronę jezdni
 - zanieczyszczać miejsca, w którym znalazł się autokar.Należy zadbać o bezpieczeństwo pożarowe. Jeżeli postój został zarządzony niespodziewanie na drodze, należy zadbać, by autokar miał włączone światła awaryjne. Młodzieży zaś nie wolno grupować się z przodu (tyłu) autokaru.
4. Należy pamiętać o sprawdzeniu obecności po zakończonym postoju.

Po zakończeniu podróży:

Opiekun grupy powinien sprawdzić:

1. Czy wszyscy uczestnicy wycieczki zabrali swoje bagaże i rzeczy osobiste.
2. Czy w autokarze (pociągu) pozostawiono porządek (czy młodzież nie zniszczyła elementów wyposażenia).

UWAGA:

Opiekunowie są zobowiązani do zadbania, by po godzinie 21.00 młodzież wracała do domu pod opieką rodziców (opiekunów).

POSTĘPOWANIE W RAZIE AWARII LUB INNYCH ZAGROŻEŃ

1. Ewakuować uczestników wycieczki, wykorzystując przeznaczone do tego wyjścia, w bezpieczne miejsce.
2. W razie potrzeby poszkodowanym udzielić pierwszej pomocy. Pamiętać o sprawdzeniu i dokonaniu wstępnej segregacji poszkodowanych oraz o tym, żeby najpierw udzielać pomocy cięższym rannym, później kolejno według ciężkości zranień.
3. W tym samym czasie (w razie potrzeby) powiadomić o wypadku służby ratunkowe, wykorzystując do tego międzynarodowy numer telefonu alarmowy (komórkowy) – 112.

Podczas akcji gaśniczej postępować według powyższego schematu. Podjąć akcję gaśniczą. Część opiekunów ewakuuje grupę młodzieży, pamiętając o tym, by zachować bezpieczną odległość (istnieje niebezpieczeństwo wybuchu).

KARTA WYCIECZKI (IMPREZY)

Cel i założenia programowe

wycieczki

.....

.....

Trasa

wycieczki

.....

..... Termin ilość dni

klasa

Liczba uczestników

Kierownik (imię i nazwisko)

Liczba opiekunów

Środek lokomocji.....

OŚWIADCZENIE

Zobowiązuję się do przestrzegania przepisów dotyczących zasad bezpieczeństwa na wycieczkach i imprezach dla dzieci i młodzieży.

Opiekunowie wycieczki (imprezy)

.....

.....

.....

.....

.....

Kierownik wycieczki (imprezy)

.....

HARMONOGRAM WYCIECZKI (IMPREZY)

Data i godz. Wyjazdu	Ilość km	Miejscowość	Program	Adres punktu noclegowego i żywieniowego

Adnotacje organu prowadzącego
lub sprawującego nadzór pedagogiczny

Zatwierdzam

.....
Pieczeńć i podpis dyrektora szkoły

LISTA UCZESTNIKÓW WYCIECZKI

Lp.	Imię i nazwisko	Klasa
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		

23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		
31.		
32.		
33.		
34.		
35.		
36.		
37.		
38.		
39.		
40.		
41.		
42.		
43.		
44.		
45.		

Załącznik nr 8

OŚWIADCZENIE

Wyrażamy zgodę na udział naszego dziecka

Imię i nazwisko

w wycieczce szkolnej

Termin i trasa wycieczki

Zobowiązujemy się do pokrycia kosztów ewentualnych szkód wyrządzonych przez nasze dziecko.

Wyrażamy zgodę na przeprowadzenie wszelkich niezbędnych zabiegów lub operacji w stanach zagrażających życiu lub zdrowiu naszego dziecka.

.....
.....
Data

.....
.....
Czytelne podpisy rodziców/prawnych opiekunów

REGULAMIN WYCIECZKI

Zachowanie człowieka w miejscach publicznych daje świadectwo o jego kulturze, może mieć również wpływ na bezpieczeństwo wielu osób.

Dlatego każdy uczestnik wycieczki zobowiązany jest:

1. Zachowywać się w sposób zdyscyplinowany i kulturalny.
2. Stosować się do poleceń, zakazów i nakazów wydawanych przez opiekunów lub przewodników.
3. Nie oddalać się od grupy bez wyraźnego zezwolenia opiekuna.
4. Przestrzegać przepisów ruchu drogowego i zachowywać ostrożność na ulicach i w innych miejscach, w których może grozić jakiegokolwiek niebezpieczeństwo.
5. Kulturalnie odnosić się do opiekunów, kolegów i innych osób.
6. Traktować z należyтым respektem obiekty zabytkowe i eksponaty muzealne.
7. Nie śmiecić, nie niszczyć zieleni, nie płoszyć zwierząt.
8. W miejscach noclegowych postępować zgodnie z obowiązującym tam regulaminem.
9. Przestrzegać godzin ciszy nocnej.
10. Dbać o czystość, ład i porządek w miejscach, w których się przebywa.
11. Zabrania się spożywania i posiadania wszelkich używek (alkohol, papierosy, narkotyki); w przypadku stwierdzenia posiadania ich lub spożycia kierownik wycieczki jest zobowiązany do powiadomienia rodziców i dyrektora szkoły.
12. Wszelkie niedyspozycje należy zgłaszać opiekunowi; zabrania się przyjmowania leków bez wiedzy opiekuna.
13. Uczestnicy potwierdzają własnoręcznym podpisem fakt zapoznania się z regulaminem i zobowiązują się przestrzegać zawartych w nich zasad.

W przypadku nieprzestrzegania p. 11 powyższego regulaminu rodzice (prawni opiekunowie) zobowiązani są do natychmiastowego odebrania dziecka z wycieczki. Wobec uczestników, którzy nie przestrzegają regulaminu i zasad przepisów bezpieczeństwa, będą wyciągnięte konsekwencje zgodnie z kryteriami ocen z zachowania zawartych w wewnątrzszkolnym systemie oceniania.

.....
Data

.....
Czytelny podpis uczestnika wycieczki, klasa

Wycieczki (imprezy) szkolnej do

zorganizowanej w dniu przez

I. DOCHODY

1. Wpłaty uczestników: liczba osób x koszt wycieczki = zł

2. Inne wpłaty:

Razem dochody:.....

II. WYDATKI

1. Koszt wynajmu autobusu: 2.Koszt noclegu:

3. Koszt wyżywienia: 4.Bilety wstępu:

do teatru:

do kina:

do muzeum:

inne:

4. Inne wydatki (.....)

Razem wydatki.....

III. Koszt wycieczki (imprezy) na 1 uczestnika: -

IV. Pozostała kwota w wysokości **zł** **zostaje**

.....
(określić sposób zagospodarowania kwoty – np. zwrot, wspólne wydatki klasowe itp.)

ORGANIZATOR
(kierownik wycieczki)

Uczestnicy wycieczki (imprezy):

..... 1.

2.

Rozliczenie przyjął:

3.

.....

(data i podpis dyrektora szkoły)